

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ЈАЗИК И КУЛТУРА НА БОШЊАЦИТЕ

VI ОДДЕЛЕНИЕ

Скопје, 2008

ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Сиг. 0802

РПНУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ 1

Примено:	20.07.2008		
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
ОУ	3666	1	-

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. весник на РМ“ бр. 58/00 и 44/02) и член 24 и 26 од Законот за основно образование („Сл. весник на РМ“ бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 63/04, 82/04, 55/05, 81/05, 113/05, 35/06, 70/06 и 51/07), министерот за образование и наука донесе наставна програма по јазик и култура на Бошњаците за VI одделение на деветгодишното основно училиште.

АРХИВСКИ ПРИМЕРОК

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ЗА VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ ученичката:

- да усвојува знаења за гласовниот систем: гласовни промени во променливи и непроменливи зборови и акцент;
- да користи правописни правила при читањето и пишувањето;
- да усвојува знаења за деклинацијата, коњугацијата како морфолошки појави;
- да чита и прераскажува литературни творби на босански јазик соодветни на возраста;
- да го збогатува речникот со нови зборови од босанскиот јазик;
- да се потикне да усвојува знаења за народната и уметничка литература и култура на Бошњаците и од другите заедници во Република Македонија
- да развива чувство за припадност кон Република Македонија, бошњачкиот народ и почит кон други култури.

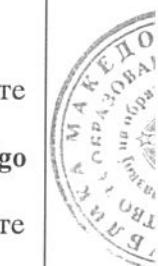
2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: Јазик (26 часа)			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да знае да ја дефинира поделбата во гласовниот систем - да умее да ги препознава гласовните промени во деклинацијата и компарацијата на зборовите; - да ги научи правилата за акцентот во босанскиот јазик; 	<p>1. Граматика</p> <ul style="list-style-type: none"> - Гласовниот систем на босанскиот јазик - Гласовни промени во деклинацијата и компарацијата на зборовите 	<p>-Самогласки, -согласки.</p> <p>- Едначење по звучност, Primjer: <i>hljepčić</i> (<i>hljeb+čić</i>) - I и II палатализација, Primjer: I pal. <i>junače</i> (<i>junak +e</i>), <i>putniče</i> (<i>putnik +e</i>) Primjeri: II pal. <i>Orah – orasi,</i> <i>ruka – ruci;</i> - Јотување, Primjer: <i>mlad – mladi;</i> <i>sladak – sladi;</i> - преглас на вокалите, Primjeri: <i>e:o= teći – tōk</i> <i>i:u= posipati – posūti;</i> <i>a:i= māći -micati</i> - непостојано а. Примјери: <i>Ловац/ловца/лов</i> <i>цу/ловца /</i> <i>ловцем ....</i></p>	<p>Активности за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - утврдување на стекнатите знаења за самогласките и согласките. (маркирање на самогласки т.е. согласки во текст); - воочување на промената во зборовите при едначење по звучност. - препознавање на гласовната појава палатализација во речениците со заокружување на точниот збор. - Вежби со откривање на промената на зборовите кај придавките во компаратив, односно јотување. - Вежби за воочување на промената преглас на вокалите и непостојано а во зборовите.

<ul style="list-style-type: none"> - да знае да ги разликува менливите, делумно менливите и неменливите зборови; 	<ul style="list-style-type: none"> - Нагласени и ненагласени зборови 	<ul style="list-style-type: none"> Нагласени зборови, ненагласени зборови <p>Primjeri:</p>	<p>Активности за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - воочување на разлики од долг и краток акцент со изразно читање на текст;
<ul style="list-style-type: none"> - да ги препознава промените кај зборовите (без дефинирање на поимите деклинација и коњугација); 	<ul style="list-style-type: none"> - Морфолошка поделба на зборовите: менливи, делумно променливи и неменливи зборови 	<ul style="list-style-type: none"> Менливи, делумно менливи и неменливи зборови. <p>a) Promjenjlive: <i>imenice, zamenice, pridjevi i glagoli.</i> b) Polupromjenjlive: <i>brojevi i prilozi.</i> v) Nepromjenjlive: <i>prijedlozi, veznici, rijece i izvici.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - откривање на менливите, делумно менливите и неменливите зборови во краток текст. - Наставно ливче (користење на работни листови);
<ul style="list-style-type: none"> - да умее да ги открива падежите во зборовите со поставување на падежните прашања; 	<ul style="list-style-type: none"> - Видови промени кај зборовите: деклинација и коњугација - Деклинацијата како вид на промена кај зборовите: падежи: номинатив, генитив, датив, акузатив, вокатив, инструментал и локатив. 	<ul style="list-style-type: none"> - Деклинација, - Коњугација. <p>Номинатив (<i>ko?sta / sto?</i>) genitiv, (<i>od) koga? čega?</i> dativ, (<i>kome? četi?</i>) akuzativ, (<i>koga? sta / sto?</i>) vokativ,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - откривање и подвлекување на промените кај зборовите (именки, заменки, придавки, броеви, глаголи итн.) во текст. (Deklinacija) Primjeri: <i>Dvije naše vrijedne učenice ....</i> <i>Dviju nasih vrijednih ucenica....</i> (Konjugacija) Primjeri: <i>Aldin trči najbrže....</i> <i>Otići će.....; Mi radimo .....</i> - Вежби за откривање на падежите со поставување на падежни прашања; - препознавање на падежите во реченици со поставување на прашања и заокружување на

<ul style="list-style-type: none"> - да препознава видови именки во текст; 		<p>dozivanje (<i>oj! hej!</i>) instrumental, (<i>s kim? s čim?</i>) lokativ. <i>(o) kome?</i> <i>(o) četi?</i></p> <p>Именки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - општи, - сопствени, - збирни, - материјални. <p>Primjeri: <i>majka, otac, Bosna, Amina, djeca, svjeće, voda, zrak ..</i></p>	<p>точни/неточни.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - да ги открива падежните форми кај именките од машки, женски и среден род; 	<ul style="list-style-type: none"> - Именки - општи, сопствени, збирни и материјални 	<ul style="list-style-type: none"> - Падежни промени кај именките од машки, женски и среден род 	<p>Активности за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликување на општи, сопствени, збирни и материјални именки во реченици; - користење на работни листови.
<ul style="list-style-type: none"> - да препознава видови заменки во текст; - да ги идентификува придавките и да ги знеа нивните функции; - да ги усогласува падежните промени кај придавките; - да ги разликува степените кај придавките; 	<ul style="list-style-type: none"> - Заменки: - присвојни - прашално-односни - општи 	<ul style="list-style-type: none"> - Падежите кај именките од машки, женски и среден род 	<ul style="list-style-type: none"> - препознавање на падежните промени кај именките од машки род. <p>Primjeri: N. grad G. grada D. gradu A. grad V.grade I. gradom L. gradu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - препознавање на падежните промени кај именките од женски род. <p>Primjeri: N. knjiga G. knjige D. knjizi A.knjigu V. Knjigo I. knjigom L. knjizi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - препознавање на падежните промени кај именките од среден род. <p>Primjeri: N. jutro G. jutra D. jutru A. jutro V. jutro I. jutrom L. jutro</p> <p>Активности за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - повторување за стекнатите знаења за заменките. - Вежби за препознавање на присвојните, прашално-односните и општите заменки. <p>Активности за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликување на описните, присвојните и материјалните придавки во реченици и кратки текстови. <p>Primjer: "Ovcica je vrjedno i uporno vjezbala i postizala lijep uspeh. Jednog dana, u šumi, na osamljenom mjestu,</p>

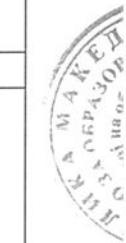

	<ul style="list-style-type: none"> - Придавки (општо) падежни промени кај придавките - Степенување на придавките 	<p>Позитив, компаратив и суперлатив.</p>	<p>Aska je srela vuka."</p> <ul style="list-style-type: none"> - Препознавање на падежните промени кај придавките. Примјери: Planinski zrak, planinskog zraka, planinskom zraku. - Препознавање на формите на компарација кај придавките во реченици. - Степенување на придавки со надградување на придавките во реченици. Примјери: brz, brzi, najbrzi; lijep, ljepši, najljepši;
--	--	--	---

	2. Правопис		
<ul style="list-style-type: none"> - да умее правилно да ги изговара и пишува “чи ћ” во падежните форми на именките и во степенуваните форми на придавките; - да умее правилно да го изговара и пишува гласот “h” во именските, придавските и заменските форми 	<p>Изговор и пишување на “чи ћ” во падежни форми на именките и во степенувани форми на придавките како и гласот “h” во именските, придавските и заменските форми</p>	<p>“чи ћ” во падежни форми кај именките и во степенувани форми на придавките. - гласот “h”</p>	<p>Активности за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - изговор и пишување на “чи ћ” во падежни форми на именките и во степенувани форми на придавките. - изговор и пишување на гласот “h” во именки, придавки и заменки. <p>Примјери: očev savjet, očeva / očevog savjeta, očevu / očevom savjetu; Примјери: hrast, hrana, snaha, hrapav, njih (ih) itd.</p>

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: Изразување и творење (22 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да знае усно да прераскажува по текот на настаните во текстот; - да умее да раскаже свое доживување или сведоштво; - да знае да опише лик според некои карактеристики; - да знае да опише настан по хронологија на слушувањата; 	<p>1. Усно изразување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Прераскажување на основна содржина на прочитан текст (следејќи го текот на настаните) - Раскажување на лично доживување, сведоштво и сл. - Усно описување на лик: според некои карактеристики; - настан по хронологија на истиот 	<p>прераскажување</p> <p>раскажување</p> <p>опишување</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Вежби за прераскажување на текст со следење на текот на настаните. - Вежби за раскажување на лично доживување или сведоштво. - Вежби за описување на лик со неговите надворешни црти. - Вежби за описување на настан по редослед.
<ul style="list-style-type: none"> - да прераскаже писмено текст следејќи го текот на настаните; - да знае да раскажува и описува писмено свое доживување или лик со осврт на надворешниот изглед и сл.; - да пишува самостојно покана според правописните правила - да пишува диктат со правилно користење на граматички правила; - да умее да пишува состав по дадена тема од традицијата на Бошњаците; 	<ul style="list-style-type: none"> - Прераскажување на прочитан текст следејќи го текот на настаните; - Раскажување на свое доживување, сведоштво и сл. - Описување лик според некои карактеристики; - Пишување на покана до другар, наставник, родител - Диктат со правилно користење на граматичките правила - Пишување состав по дадена тема поврзана со традицијата 	<p>Прераскажување (писмено),</p> <p>раскажување,</p> <p>опишување,</p> <p>Покана,</p> <p>диктат.</p>	<p>Активности за писмено:</p> <ul style="list-style-type: none"> - прераскажување на текст со следење на текот на настаните; - раскажување на лично доживување, сведоштво итн.; - описување на лик од обработен текст според некои карактеристики; - пишување на покана со запазување и осмислување на содржината, целта и правописните знаци. - Диктат со правилно користење на граматичките правила. - Читање на состави од учениците на дадена тема од традицијата на Бошњаците.

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: Литература и култура на Бошњаците (24 часа)			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> -да се запознае со карактеристични творби од Босанската поезија, проза и драма (со фрагменти од избрани творби); - да ги открива основните карактеристики на народната поезија - да се запознае со композицијата на песна (организација на стиховите во строфи). <ul style="list-style-type: none"> - да открива поетска слика во лирска песна; - да одредува тематика и изразни средства во поезијата - да открива епитет и компарација во поезијата; 	<p>Видови на литература</p> <p>Народна литература</p> <p>Поезија</p> <p><i>Народна џесна</i></p> <p><i>Лирски и ейски џесни</i></p> <p>Композиција на песна: стих, строфа, рима</p> <p>Поетска слика во лирска песна</p> <p>Епитет</p> <p>Компарација</p>	<p>Литература: поезија, проза и драма.</p> <p>Народна литература,</p> <p>Лирски и ейски џесни</p> <p>Композиција на песната: стих, строфа, рима</p> <p>Поетска слика.</p> <p>Епитет</p> <p>Компарација</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Со избор и анализа на повеќе текстови се воочува поимот за убавиот збор и различните видови на литература; - Вежби за утврдување на карактеристиките на народната поезија. <p>Активности за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - осознавање на композицијата на песната и организацијата (на стиховите во строфа). - определување на поетска слика во лирска песна; - осознавање на тематиката и изразните средства во поезијата. - Вежби за препознавање на епитетот и компарацијата во поезијата.

<ul style="list-style-type: none"> - да ги открива карактеристиките на народната проза; - да знае што е раскажување (го препознава раскажувачот во текстот, ја открива тематиката и текот на настанот) - да умее да открива ликови во текст. - да знае што е сиже; - да умее да дефинира раскажувачка форма во прво и во трето лице. 	<p>Проза</p> <p>Народна приказна</p> <p>Карактеристики на народната приказна</p> <p>Ликови: главни и споредни.</p> <p>Сиже</p> <p>Раскажувач (наратор)</p>	<p>Народна приказна</p> <p>Карактеристики на народната приказна</p> <p>Ликови : главни и споредни.</p> <p>Сиже</p> <p>Раскажувач (наратор)</p>	<p>Активности за:</p> <ul style="list-style-type: none"> - утврдување на белезите на народната проза со проверување низ материјалот на народните приказни. - препознавање на раскажувач во текст. - воочување на ликовите во текстот со изразување на некои карактеристики. - Вежби за разбирање на поимот сиже и изготвување на сиже. - Вежби за разликување на раскажувач во прво и трето лице во одбрани текстови.
<ul style="list-style-type: none"> - да ги проширува сознанијата за раскажувачките жанрови. 	<p>Куси(кратки) епски народни жанрови:</p> <ul style="list-style-type: none"> -пословици -брзозборки - приспивни песни -благослови 	<p>Пословици</p> <p>Брзозборки</p> <p>Приспивни песни</p> <p>Благослови</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Запознавање со кусите епски народни жанрови; - Кажување на брзозборки со посветување внимание на гласовите ѕи џ. - Собирање и слушање народни приспивни песни кај Бошњаците. - Разговор за благословите кај Бошњаците.
Култура на Бошњаците			
<ul style="list-style-type: none"> - да ги прошири знаењата од музичкото творештво на Бошњаците; - да препознава некои обичаи на Бошњаците; - да знае да опише стар занает на 	<ul style="list-style-type: none"> - Народни песни,инструменти, носии, ора и игри - Народни обичаи и обреди - Стари занаети кај 	<p>Народни песни: STADE SE CVIJECE ROSOM KITITI, ZAPJEVALA BULBUL PTICA, ZMAJ OD BOSNE</p> <p>Инструменти Primjer: <i>gusle</i> <i>Hosija</i></p> <p>Primjer: <i>selska i</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Собирање и слушање на народни бошњачки песни. - Запознавање со традиционалните музички инструменти, носии и ора. - Разговор за обичаите и обредите на Бошњаците. - Разговор за занаетите кои се најчести кај Бошњаците.

<p>Бошњаците;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се запознава со празниците кои ги празнуваат Бошњаците; - да ги забележува сличностите на обичаите, музичкото творештво и сл. кај Бошњаците и културата на другите заедници во Р.Македонија 	<p>Бошњаците</p> <ul style="list-style-type: none"> - Празници 	<p><i>gradska,</i> Ора и игри <i>Kolo: sarajka</i> Народни обичаи и обреди <i>Običaj za svadbu:Prstenovanje</i> Стари занаети и градби <i>Rezbarstvo</i> Празници Примери: <i>Kurban Bajram</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Разгледување на фотографии со карактеристични примери од минатото во животот на Бошњаците. - Разговор на тема: Како се подготвуваат и како ги празнуваат Бошњаците своите празници. - Разговор за сличностите во културата кај Бошњаците и другите заедници во Република Македонија;
---	---	---	--

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Предметот **Јазик и култура на Бошњаците** на босански јазик ги опфаќа следните подрачја: **Јазик (Граматика); Изразувње и творење и Литература и култура на Бошњаците.**

При планирањето на наставата во VI одделение наставникот/наставничката важно е да има предвид дека треба интегрално да се планираат целите, содржините и активностите од сите наставни подрачја во наставната програма за да може да се постигне целовитост во изучувањето на граматиката, изразувањето и творењето на босански литературан јазик. Исто така, подеднакво треба да внимава, (во интегралното планирање) да не се запостават некои од битните карактеристики на босанскиот јазик, како и содржините од литературата и културата на Бошњаците. Бидејќи овој наставен предмет во VI одделение се изучува со по два час неделно, наставната програма одговара на развојните карактеристики на учениците и предвидениот фонд на часови. Така наставникот/наставничката може да планира глобално во рамките на 26 наставни часови да посветува соодветно внимание на содржините и активностите за јазикот (граматика, правопис и правоговор) ; на 22 наставни часови да планира содржини и активности за изразување и творења; на 24 наставни часови на содржини и активности за литературата и културата на Бошњаците (народни песни, инструменти, носии, ора и игри; обичаи и обреди; стари занаети и други обележја во животот на Бошњаците) кои се интегрирани со другите наставни подрачја;

Како што е веќе наведено, секое наставно подрачје интеракциски упатува на целините на предметот јазик и култура на Бошњаците на босански јазик. Предметните подрачја даваат такви можности според нивната структура, па во таа смисла не може да се разработуваат содржини (песни, раскази, народни приказни, басни и сл.), а притоа да не се користат формите на изразување и творење (прераскажување, опишување) или да не се внимава на граматичката точност при говорењето и пишувањето или, пак, содржините за јазикот да се разгледуваат независно од текстовите што се обработуваат, како и да не се користат знаењата за јазикот во изразувањето и творењето. Оваа поврзаност во изучувањето на босанскиот јазик е битна карактеристика, исто како што е и поврзаноста на предметот со другите предметни содржини, што претставува важен принцип во наставата и учењето основното училиште.

При планирањето на содржините наставникот/наставничката треба да се придржува на правилата на постапност и систематичност, така што во текот на учебната година да се даде акцент за разработка на содржини и активности со користење на латиницата.

Исто така, за да може да се постигне целта на наставата по овој предмет се налага потреба наставникот/наставничката да планира и да обработува претежно содржини (текстови, песни, раскази и сл.) на босански јазик во кои се содржат теми за обичаите и другите обележја од областа на јазикот и културата на Бошњаците.

Освен тоа наставникот/наставничката треба да посвети поголемо внимание за правилна употреба на падежите во босанскиот јазик во усното и писменото изразување кај учениците.

Наставни средстva:

- учебник избран на ниво на училиште за соодветниот предмет, одобрен од страна на министерот;
- енциклопедии, речници и сл.;
- аудио-визуелни средства и други средства во зависност од предметот - ЏД ;
- други извори на учење: Интернет;

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

На почетокот на учебната година наставникот/наставничката прибира показатели со цел да се запознае со предзнаењата на учениците за босанскиот јазик, во функција на квалитетното планирање и реализацирање на идните активности. Исто така, треба да воспостави контакт со родителите и да ги запознае со карактеристиките на наставната програма по босански јазик за VI одделение и со начинот на обработката на содржините, следењето на постигањата на учениците особено дека во шесто одделение учениците се оценуваат со описна и бројчана оценка, а на крајот на

наставната година ученикот добива сведителство со бројчани оценки. Притоа треба да се нагласи дека оценката по овој предмет влијае на општиот успех на ученикот.

ФОРМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ - Во текот на наставата по босански јазик во шесто одделение се препорачува формативно следење кое вклучува изработка и водење на портфолио на учениците што опфаќа:

- собирање на показатели (детски изработки, творби, искази и сл.) за секој ученик посебно;
- тековни (формативни), однапред подготвени, евалвациони листи за секој ученик, кои се пополнуваат по конкретни активности или студии на случај во кои наставникот/наставничката ја бележи фактичката состојба;

СУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ - Врз основа на целокупните податоци од формативното оценување наставникот/наставничката на во текот на годината ги оценува со описна и бројчана оценка, а на крајот на наставната година изведува само бројчани оценки.

ДОСТАПНОСТ И ПРООДНОСТ НА ПОРТФОЛИОТО

- Портфолиото на ученикот со прочистени и селектирани податоци за ученикот се пренесува во наредното, повисоко одделение.

НАЧИНИ НА ПРОВЕРУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ - Согласно со природата на предметот јазик и култура на Бошњациите на босански јазик во шесто одделение, може да се применуваат различни методи и техники за *усно и писмено ѝроверувања на ученикот (говорни вежби, презентации, писмени вежби, и сл.).*

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на Нормативот за простор, опрема и на наставните средства за I до VI одделение донесен од страна на Министерот за образование и наука со решение бр. 07-1830/1 од 28.02.2008 година.

6. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во четврто одделение може да ја изведува лице кое говори на босански јазик и кое завршило Филолошки факултет – наставена насока:

- Историја на книжевноста на народите на СФРЈ, со српски јазик како втор главен предмет (по стара програма);
- Македонска книжевност и јужнословенска книжевност, со српски јазик како втор главен предмет;

- Македонски јазик, српски јазик и книжевност;
- Српски јазик под А (по стара програма);
- Босански, хрватски, српски јазик и книжевност.

7. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ ВО ПЕРОИД ОД IV ДО VI ОДДЕЛЕНИЕ

- ги познава гласовите и ги разликува самогласките од согласките на босанскиот јазик;
- препознава гласовни промени на зборовите и знае да менува именка;
- го определува бројот на слогови во зборот;
- знае правописни норми за пренесување на дел од зборот од еден ред во друг;
- правилно го изговара и пишува гласот *h* при изразување и творење;
- правилно ги изговара и пишува специфичните гласови во босанскиот јазик;
- користи нагласени и ненагласени зборови;
- ги знае правилата за акцентот во босанскиот јазик;
- разликува именки, придавки, заменки и броеви и правилно ги употребува во своето јазично изразување;
- знае да употребува глаголи во сегашно, минато и идно време (без дефинирање на граматичката појава);
- разликува менливи, делумно менливи и неменливи зборови;
- разликува деклинација и коњугација без дефинирање на поимите;
- знеа што е падеж и го препознава со помош на падежните прашања;
- разликува видови именки;
- знае фонетски промени при деклинацијата;
- разликува видови заменки и правилно ги употребува во своето јазично изразување;
- разликува видови придавки и ги воочува падежните промени кај нив;
- умеет да ги степенува придавките;
- разликува прста реченица и го одредува подметот и прирокот;
- разликува народен од стандарден босански јазик и нивните карактеристики;
- раскажува, прераскажува и пишува куси текстови за настани, појави и предмети во усна и писмена форма користејќи ги двете азбуки;
- пишува честитка, разгледница, покана, писмо;
- пишува состави со теми од традицијата, народното творештво на бошњаците;

- препознава хронолошки ред на настаните во расказ, бајка, басна, дремски текст;
- знае да ја одреди тематиката и да направи план на текстот;
- разликува изразно од драмско читање со интонација, темпо, ритам и пауза;
- да определува место и време на настанот во текстот;
- да определува главен од спореден лик во текст; да описува основни карактеристики на ликови;
- препознава различни видови литература;
- наведува дела и автори на поезија, проза и драма од бошњачкото творештво;
- наведува песни, ора, инструменти од народното творештво на бошњациТЕ;
- разликува обичаи и обреди кај бошњациТЕ;
- описува занает кој е на бошњациТЕ во минатото и денес;
- набројува празници кај бошњациТЕ и разговара за нивното значење и празнување;

8. КОМИСИЈА КОЈА ЈА ПОДГОТВИ НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

- Ениса Рамиќевиќ, професор по македонска и јужнословенска книжевност при ОУ „Алија Авдовик“ - Скопје
- м-р Емина Авдиќ, Филолошки факултет – Скопје
- м-р Зекир Рамчиловиќ, Културен центар на БошњациТЕ – Скопје
- Зилха Биберовиќ, професор по одделенска настава при ОУ „Рајко Жинзифов“ – Велес
- Жанета Чонцева, психолог, УНИЦЕФ
- м-р Таше Стојановски – советник во Бирото за развој на образованието - координатор

9. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по јазик и култура на Бошњациите на босански јазик за шесто одделение во деветгодишното основно образование ја донесе:

